

eke, könnyű, de nagyon törékeny. Egy vasból való ekekés az egész gépezete. Ez sem ósrégi eszköz, hanem a görög elkének leromlott formája. A bibliai és talmudi időkben ismerték a szántóföld trágyázását, a fellach azonban ezt már nem alkalmazza. Évszázadok óta nagy dombokká duzzadt fel faluja mellett a sok trágya, amit a jobbabb vető használatba a zsidó kolonisták mezőgazdasága. A fellach ekeültúra még nem ismeri az állattenyésztéssel való összefüggést, amely tudvaleg a fejlettebb földművelésnek a karaktere. Nincs koosija sem, ami tartozéka ennek a kultúrnak. Sarlóval vágja le a gabonát, elég magasan. A termést szamarakon vagy tevéken nagyobb csomókban viszi a közös magtárba. A tevé voltaképpen a beduinok kultúrájához tartozik. A régi Egyiptomban ezért nem is honosulhatott meg, de a fellach bizonyos vidékeken, különböző okokból átvette.

Noha a fellach autarkias életmódja összefügg a gabonatermeléssel, tehát olyan kultúrával, amely teljesen a férfiak munkájától függ, a legfontosabb gazdasági teendőket mégis a fellach felesége végzi. A férfi egy esztendő alatt legfeljebb hat hónapig át dolgozik. Többi idejét azzal tölti, hogy tevéivel szállításokat vállal, hogy valamit keressen. A paraszt általában nehézkés és konzervatív: a keleti paraszt fokozottabb mértékben az. A palesztinai fellach nem ismeri a háziipart. A szegénysége önmegtartóztatáshoz vezette és aszkézise már olyan, hogy semmiféle díszítési igénye nincs. Ha itt-ott egy szép edény, vagy szőttest talál az ember nála, akkor ezt bizonyára az asszony készítette. A fellach szívesen heveredik le hívős házában gyékényére, vizipipájából pöfög, vagy kimegy a falu gyülekező helyére és végtelen beszélgetést folytat a napi eseményekről.

A munka az asszony vállára sulyosodik. Jellemző a fellach moráljára a mód, hogy a városba megy. A férfi fel ül a szamar hátára, lógó lábaival egyre gyorsabb járásra ösztönzi az állatot, mialatt az asszony — fején veteményel, vagy tejjel, hátán a csecsemővel — azon igyekszik, hogy lépést tartson férje szamarával. Magától értetődő a fellach számára, hogy teher nélkül lovagoljon és hogy asszonya vigyen mindent. Még csak annyi fáradságot sem vesz magának, hogy visszamenjen, vajjon az asszony nem maradt-e el valahol. A fellach a maga otthonában valóságos fejedelem. Az asszony meghajol, amikor köszönti és kezét is csókol neki.

Ételkészítés alapja a kenyér. Az asszony őrli a primitív kézimalmon a gabonát. Ugyanaz az ősi, primitív eszköz, két egymásra helyezett kerek kő, amelyek közül a felsőt kell fogatni, ahogy azt már a bibliai időkben használták. A kenyeret otthon sültik ives, keres vaslapáton, vagy pedig agyagból készült kerek csészén, amit „tabun“-nak neveznek. Ezt előbb megmelegítik és aztán teszik bele a tésztát. A fellach egyébként kényszerből vegetáriánus. Primitív gazdasága csak ünnepi alkalmakkor engedi meg számára a hús élvezetét. Kényszerült igénytelenségeről az európai ember alig tud fogalmat alkotni magának. Reggelre és délre kenyeret eszik, kevés gyümölcselel, csak este fogyaszt meleg ételt, darát, vagy főzeléket. A főzeléket az asszony gyűjti össze mindenfelől, vagy pedig kis kertjéből, amit maga művel meg. A gyűjtésben élvezetes gyakorlata van az asszonynak, tudja, melyek azok a füvek amik ehetőek.

A fellach sohasem aknáta ki az országának veteménykultúrára való lehetőségeit. Dél-Arábiában mesterséges öntözéssel csodálatos veteményféléket termesztettek, míg Palesztinában, ahol terraszok és öntözési lehetőségek voltak, ezt az alkalmat tökéletesen elhanyagolták. Zsir-szükségletét a fellach az olajfa boggyóiból szerzi. Az összes munkákat, amit a ház körül kell végezni, az asszony látja el. Ő neveli, szoptatja a gyermekeket, ő hozza fején a korsó vizet, ő szerzi a fát és szemeket a tüzeléshez. Szörnyen elcsigázott teremtés, aki kora reggeltől késő estig munkában van.

Az ilyen primitív gazdasági forma azonban csak akkor tartható fenn, ha az ember organikus belenőt a természetbe. Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy a fellach-gazdaság a nagy szegénység következménye. Voltak idők, amikor oly nagy

volt a szegénység, hogy cséplőszán fölött sem rendelkezett az egész falu és a kenyérmagvakat csak úgy jutták kipergetni, hogy a szamarakkal tapostatták a gabonát.

Különböző okai voltak a nyomornak a multban. A leglényegesebb azonban az, ami még ma is fennáll: hogy a fellechokat állandóan veszélyezteti a beduinok betörése. Az Izlam első szakában, amikor a régi állami szervezet összeomlott, a beduinok Arábia felől egyre előre törtek nyájakkal a megművelt részekre. A beduinok és fellachok közötti harcok során egészen nagy területek elnéptelenedtek, az öntöző telepek és ezzel egyidejűleg a viruló veteményes kertek is megsemmisültek.

Ez a bizonytalanság okozta, hogy a fellach, különösen a határterületeken, soha-

sem tudta elérni a paraszt nyugalmát és biztonságát. Ezért nem is művelte meg a földet, hogy ennek fölös hozadékából saját gazdaságát gyarapíthassa. Erre ugyanis erre nem számíthatott, mert a beduinok betörésétől kellett tartania. Ezért lehetőleg minél kevesebb földet és minél kevesebb munkát fektetett be gazdaságába. Nem volt értelme annak, hogy dolgozzon. Legbiztosabban érezte magát a fellach a hegyvidéken, ahová a beduinok nem igen jöttek, mert nem volt érdemes.

Amikor a Beduin-veszedelem szünőben volt, a nyomor már olyan fokot ért el, hogy a fellach saját erejéből nem tudta magát felküzdeni. A török uralom semmit sem tett a helyzet feljavításáért, sőt súlyos adókkal még jobban kiszípolozta őket. Csak a tradíciókhoz való szívós ki-

tartása és nagy igénytelensége adott erőt a fellachnak, hogy primitív gazdasági formáját a modern gépekkel felszerelt gazdaság mellett is fenn tudja tartani. Az angol közigazgatás és főleg a zsidó bevándorlás következtében a fellachok gazdasága is haladást mutat az utóbbi években. Minthogy a beduinok zaklatásainak nincs más kivétele és mert termékeiket a fejlődő ország városaiban jobban értékesítik, mint valaha, azon igyekszik, hogy többet termessen. Ezt pedig nem érheti el, csak úgy, ha munkaeszközein és munkamódszerein változtat. Az új viszonyok új belátásra is bírják a fellachokat, akik nyugodt atmoszférában bizonyára sok olyan reformot fognak gazdasági életükben megvalósítani, amire a zsidók nagyarányú bevándorlása előtt nem is gondoltak.

Iamandi kultuszminiszter a művészet tisztaságáért és szabadságáért

Isac Emil művészeti főinspektor ismertette a miniszter álláspontját. Jobb idők virulnak a tehetséges színészekre

Cluj, szeptember 15. Néhány napos bucaresti utjáról tegnap hazaérkezett Isac Emil művészeti főinspektor, aki jelen volt Iamandi professzornak, az új kultuszminiszternek hivatalba való beiktatásán. A beiktatás aktusa során a miniszter számos, az ország kisebbségeinek művészi életét közelről érintő kérdéshez foglalt állást, amit a minisztérium vezető tisztviselőivel való megbeszélése alkalmával is leszögeztet.

Mindenekelőtt a művészeti élet megtisztítása érdekében már előzetesen beindított akcióról szólván, a miniszter kijelentette, hogy ebben a tekintetben főleg a művészet igényeit kívánja érvényesíteni. Akinek nincs rátermettsége és benső, művészi ambíciója a színészi pályára, annak valóban két évet kell tölteni hiábavaló, semmit sem ígérő, tartalmatlan munkával. Úzson rendes, produktív foglalkozást és inkább élvezze, semmint rontsa a művészetet. Ne álljon utjába a tehetségeknek, akik ha küzdenek is ezen a pályán, a kielés benső egyensúlyával boldogságot okoznak önmaguknak, nemesítik az izlést, ében tartják és fejlesztik a tiszta művészetet. Természetesen a szelekció rendjén ügyelni kell arra, nehogy az érdemesek is kinn rekedjenek.

Isac főinspektor szerint Iamandi miniszter teljesen a művészet szabadságát vallja. Ő sem hive a merev kerületi rendszernek, ami csak arra szolgál, hogy egyeseket privilégiumokhoz juttasson. Azonban a működési engedélyt szerzett társulatok eddigi áldatlan versengésének szigorú szabályrendelettel véget fognak vetni. Minden pályázatot figyelmesen áttanulmányoznak és akiben garanciát látnak arra, hogy megfelel a szabályszerű és törvényes követelményeknek, megkapja a koncessziót. Legfőbb követelmény a művészi színvonal és a társulati tagokkal való anyagi megállapodások pontos betartása.

Maria Filottival, a Színész Szindikátus elnöknőjével való későbbi tárgyalásaink során — mondotta a főinspektor — megállapodtunk a selejtezés elveiben. Azt hiszem, hat-hétszáz fiatalember és leány lesz majd megmenthető a különböző tisztasági foglalkozások számára.

A műsorba az inspektorátusnak feltétlenül beleszólása lesz, hogy a kétértelmű, a silány, a szemérmetsérső és hitvány darabokat nem fogja engedélyezni.

Mint költő és író — mondotta Isac Emil —, jól tudom, mi az erkölcstelen irodalom. Tisztában vagyok annak lelket és értelmet romboló hatásával. Legjobb, ha a szingizmatikus maguk cenzurázzák meg az ilyen, tisztességes színpadra egyáltalában nem való, tehetségtelen termékeket.

Uj a miniszternek az a szándéka is, hogy a színházak minden szezonban egy-két román szindarabot adjanak elő. Ezt természetesen diktálja a józan ész és a kulturközeledés szándéka, amit a kultuszminisztérium ugylátszik ápolni kíván. A szingizmatikus maguk választják majd ki a minisztérium részéről eléjük terjesztett listából azokat a darabokat, ame-

lyek igényeknek legjobban megfelelnek. — Iamandi miniszter ur — mondotta a főinspektor — nagy látókörű európeér, kitűnő publicista és egyuttal humanusan érző államférfi. Protekciók és hátmögötti mesterkedések aligha fognak az ő rezsimje alatt érvényesülni. Ellenben bizonyos, hogy az új rendszer a kisebbségi művészet számára a boldogulás új perspektívát fogja megnyitni. A kisebbségi színművészet egyik lényeges

tényezője a műkedvelő-probléma. Erre nézve egy nyilatkozott a főinspektor:

— Igyekezni fogok teret nyújtani a műkedvelőknek is, természetesen nem a színtársulatok rovására. Bár azt a kívánságukat, hogy ne engedjem előlük műkedvelőkkel lejátszani a darabokat, a művészet szabadsága érdekében sem honorálhatom.

A színházak koncessziói egyelőre nem kerültek dülőre, még nincs is elegendő számú kérvény a minisztériumban, de egyes színházak, így a clujai is, provizorikus engedély alapján játszhatnak. Ezzel a színházzal egyébként nagyon meg vannak a főváros illetékes körei elégedve, különösen az elmúlt év teljesítményét után.

Az új művészeti rezsim írásba foglalt elvei és gyakorlati utasításai a hét végén kerülnek ki a minisztériumból, amely azokat széjjel küldi az ország inspektorátusaihoz.

Számos halottja és sebesültje van a piatra-neamti véres vallási zavargásoknak

Letartóztatták az ó-naptárhívők Glicherie nevű püspökét is

Bucuresti, szeptember 15. Idestova 8 éve annak, hogy az ortodox egyház a Gergely-naptár használatát bevezette, az ókirályságban azonban és különösképpen Beszarábiában még mindig tekintélyes számmal vannak hívek, akik a régi naptári számításához ragaszkodnak és ünnepeiket aszerint tartják meg. Fanatikus szervezetek gondoskodnak arról, hogy a nép körében híveket verbuváljanak a régi naptár számára és egyes politikai alakulatok, így különösképpen a cuzisták politikai ugródeszkát is csináltak maguknak egyes megyékben ebből a kérdésből.

A hivatalos ortodox egyház kiméletlen harcot indított a régi naptár hívei, az úgynevezett „stilizták“ ellen és ebben természetesen korlátlan támogatást élvezett a hatóságok részéről. A stiliztá papok akcióját felforgató tevékenységnek minősítették, az egész mozgalmat törvényen kívül helyezték és tüzzel-vassal igyekeztek kuszítani. Ez természetesen reakciót váltott ki és jellemző megnyilatkozása volt a Piatra Neamtiban tegnap végbemenő véres összetűzés, amelyről tegnap már röviden beszámoltunk. A kiadott hivatalos jelentés szerint az incidens méretei jóval nagyobbak voltak, mint ahogyan azt az első pillanatok hitték. A szomszédos Baia megyéből több, mint kétezer paraszt vonult fel Piatra Neamtba, hogy kiszabadítsa Stancu és Andreescu szervezeteket, akiket néhány nappal ezelőtt stilista propaganda miatt letartóztatták a hatóságok.

A hatóságok idejében értesültek az eseményekről. Két század csendőr vonult ki a parasztek elé, élükön a vármegyei prefektussal és főügyessel. A prefektus közölte a főügyessel, hogy a két szervezetet nem Piatra Neamtban tartják fogva s megkísérelte őket békés belátásra bírni. Miközben a tárgyalások folytak, egy Ion Mosneagu nevű paraszt kiabálni kezdett: „Ne hallgassatok rájuk, rohanjátok meg és öljétek meg őket!“

A főmegből erre kövekkel kezdtek dobálni, majd lövések dördültek el. A prefektus ésa főügyész a csendőrkordon mögé vonultak vissza. A parasztek megtámadták a kordont és több csendőrt megsebesítettek. A rendet csak nagy nehézségek árán siker-

rült helyreállítani. A parasztek ezután zárt sorokban a vármegyei élé vonultak. Itt újabb összetűzésre került sor, melynek folyamán a tizenötös gyalogezred egy őrmestere, két rendőr, valamint nyolc katona és csendőr súlyosan megsérültek. Ugyancsak számos sebesülés történt a parasztek részéről is. A visszavert tömeg az ügyészségi fogház előtt gyülekezett össze és megtámadta azt. A katonaság és a börtönőrök fegyverüket használták. Három paraszt meghalt, többen súlyosan megsebesültek. A parasztek elmenekültek. A csendőrök több, mint száz letartóztatást eszközöltek. Az elfogottak között van a régi naptárhívők legendás hírnévre szert tett püspöke, egy Glicherie nevű szerzetes is, aki női ruhába öltözve irányította a támadást. A várost megtisztították a stiliztáktól és hivatalos jelentés szerint a megyében nyugalom uralkodik.

Az impolencia kezelése

„A szervezetet ostromozni, nem jelenti azt kigyógyítani“, mondta egyszer a nagy Charcot. Ez az igazság sehol nem olyan találat, mint az impotencia kezelésének esetében. Ezért ajánlják a „Reton“ tablettákkal való kezelést, mely a férfi részére a fiatalaság erejét szerzi vissza.

A „Reton“ hatása csak a kezelés harmadik napján észlelhető. Ebből látható, hogy a „Reton“ nem közönséges ingerítő szer, hanem egy olyan gyógyszer, amely az impotencia okait szünteti meg.

Ez a hatás a gyógykezelés egész időtartama alatt és 8-10 nappal később is megmarad.

Ezért ajánlatos azoknak a férfiaknak, akik állandóan férfierejük birtokában akarnak maradni, hogy 21 napig egy „Reton“-kurát tartsanak. Egy 9 napos szünet után újra kezdhetik a kurát s így tovább.

Egy tubus ára 25 tablettával 98.— lej. Kapható az összes gyógyszerárakban és drogeriákban.

Vidékre 110.— lej. A pénz előre beküldése mellett. Vezérképviselet: E. & L. Cioră, Str. Speranței 37. Bucuresti III.

Ötszáz

Borsa, szeptember 16-je a falu közepén patak mossa és a falu a Pietrosz fele homlokzata az ókasszemet néz a kocsi erre vág a zörög, ide gyűl a lépcsőkön napho megtárgyalják a gát. Ami történt annak hangja itt muzsikál.

Most már cse déglőben meggyasztalnál ősszebbtők. Eljöttek, h erősen a szemek: „semmit se nék, ilyen képet társadalmi keres

Kör Steinfeld Lázlo kezdi:

— Itt minden mondja: „alesz az Ebből éi a falu. szállítják és en bejön a faluba és szeg táplálja egy zenegyezer lelki marad Borsán, pénzért kell venni. A falu abbó az összeget.

Moskovits Mo — Csak akkor

verlik. Ez a fél résztulajdonos ur ringésébe. A firtint két nagyobb ha ezek közül a teljesíti a fizetés áll a pénzkrisis. tudomást szerző nem kap fizetés a a sighthi termélemezik a falu nek haza. Ilyen reskedelmi élet bonokat bocsát zist.

A borsai zsidó telmesen magy zódik: Olyan te nyira összevág, jána. A rönk, jad ki a keresi konyság és az baj, ha... de n Félórája beszél teszembe, mely még egyetlen s nem tetszik nek körbe való tánc vonalak és a n állapítások. Na ez a he-i félm testébe, hogy lőie az egykne — a félmillió nek a borsai z

Informátorai egyre suttogó tekrol van szó nyulnak. A szá keznek egymás helyességéről. és kihúzzák a

Onáll és

Forduljatok a 5-atti jogvédés munkakörv vatalos ó

és munkakörv vatalos ó

Ötszázhatvankét borsai zsidó családból — 196-on élnek koldulásból

Borsa, szeptember hó. Pollákék vendéglője a falu közepén van. Az udvar végét paták mossa és az ember szeme előtt kitárul a Pietrosz festői panorámája, de a ház homlokzata az országutnak áll, szinte farkasszemet néz a község házával. Hivatalos kocsi erre vágat, bukovinai szekér erre zörög, ide gyül a hir és hang. A ház előtti lépcsőkön naphosszat ülnek az emberek és megtárgyalják a világ dolgát és a falu dolgát. Ami történik ebben a nagy faluban, annak hangja itt, ebben a kis vendéglőben muzsikál.

Most már csend van a faluban. A vendéglőben meggyújtották a lámpát és az asztalnál összebujtak a borsai zsidó vezetők. Eljötték, hogy informáljanak, hogy erősen a szemembe nézzenek és megmondják: „semmit se takargatunk előtted, tesék, ilyen képet nyújt a borsai zsidóság társadalmi keresztmetszete.”

Körbe-körbe — a rönk körül...

Steinfeld Lázár, a hitközség elnöke kezdi:

— Itt minden a rönk körül forog. (Igy mondja: „alesz drájt sich árim'em kleck!”.) Ebből él a falu. Felvágjuk a rönköt és elszállítják és ennek fejében minden héten bejön a faluba egy félmillió lej. Ez az összeg táplálja egy héten keresztül ezt a tizenegyezer lelki testet. A félmillió nem marad Borsán, mert hiszen itt mindent pénzért kell venni, itt nem terem meg semmi. A falu abból él, hogy megforgatja ezt az összeget.

Moskovits Mózes folytatja:

— Csak akkor van baj, ha zökken a verki. Ez a félmillió lej ugyanis nyolc fűrész tulajdonos ujan jut el a falu vérkeringésébe. A fűrész tulajdonosok rendszerint két nagyobb export-céggel dolgoznak ha ezek közül az egyik a hét végén nem teljesíti a fizetéseket, Borsán azonnal beáll a pénzkrisis. Az egész falu kénytelen tudomást szerezni az esetről. A munkás nem kap fizetést, megáll az adó-inkasszó és a sígheti terményesek és füszeresek, akik élelmizik a falut, szintén pénz nélkül mennek haza. Ilyenkor, hogy a forgalom és kereskedelmi élet teljesen meg nem bénuljon, bonokat bocsatának ki, ezzel enyhítik a krisist.

A borsai zsidó vezetők nyugodtan és értelmesen magyaráznak. Hangjukból kiérkeződik: Olyan természetes itt minden és any nyira összevág, mintha legalább is srófra járna. A rönk, ugyebár, az alap, ebből sarjad ki a kereskedelem és az ipar, a jótékony és az erkölcs. Csak akkor van baj, ha... de minek ismételnem a dolgot? Félőrája beszélnek informátoraim s a noteszembe, mely előttem fekszik az asztalon, még egyetlen sort se jegyeztem. Valahogy nem tetszik nekem ez a rönk körüli körbe-körbe való tánc, nem elégítenek ki a nagy vonalak és a nagy általánosságba tett megállapítások. Tudni akarom, hogy oszlik fel ez a heji félmillió lej, hogy hatol a falu testébe, hogy szívódik ott fel, mi jut belőle az egyiknek és a másiknak, egyszóval — a félmillió innen és túl — miből élnek a borsai zsidók?

562 család — 196 koldus...

Informátoraim összenéznek, hangjuk egyre suttogóbb lesz. Számokról és részletekről van szó, ösztönösen ceruza után nyulnak. A számvetés nehezen készül, így keznek egymást meggyőzni egy-egy tétel helyességéről. Vitákoznak, számokat írnak és kihúzzák azokat, majd újra számokat

Önálló iparosok és segédek!

Forduljatok a Zsidó Párt Str. Saguna 7. sz. szobai jogvédő irodájához iparigazolványaitok és munkakönyveitek kicsérése ügyében. Hivatalos óra délben fél 1—fél 2-ig.

írnak. A végén elkészült a táblázat és Moskovits a következőket diktálja:

— Mondjuk úgy: 50 boltos, 50 iparos, 50 marhakereskedő, 50 fás, 50 napszámos és 50 koldus.

Jegyzem a számokat, megcsinálom az összeadást és 300 borsai zsidó egzisztenciát talállok. Elővesztem az én névszerinti kimutatásomat, amelyből kitűnik, hogy Borsán 562 család él, ezek lélekszáma 2601. Valahol nem talál a számadás.

Informátoraim újra végigmennek a listán, újabb viták vannak, kiderül, hogy nem 50, hanem 108 napszámos van, s minél tüzetesebben vizsgálják meg az egyes neveket, annál inkább gyarapszik a koldusoknak fentartott rovat. Már 81 snorrer van kimutatva, aztán 114, 145, 169, még egy oldal — 181, no, most jön az utolsó: 196. Nincs több, ez a végleges szám. 196 borsai zsidó kénytelen lemondani arról, ami a legnyomorúságosabb életet is érdemessé teszi: az otthonról, a feleségről és a gyermekéről. Ők kihullottak a falu vérkeringéséből, ők nem tudnak belekapaszkodni a rönkbe. Abból a félmillióból, amely minden héten befut Borsára az ő számukra a legjobb esetben is csak 25 banisok jutnak.

Néhány borsai adat

Más adatok is érdekelnek — mondok — és informátoraim készséggel adnak felvilágosítást. Megtudom, hogy 14 templomban imádkoznak az év valamennyi napján, 4 egyesület gondoskodik arról, hogy tagjai minden hónapban ismételjék a misnaktátusokat, 13 chéderben 281 gyermek gyarapszik zsidó tudásban és érzésben, 2 egyesület gondoskodik arról, hogy tagjai minden esztendőben befejezzék a talmudot, 4 asszony „viseli a saját haját”, minden 22-ik ember újságot olvas, az évi cukorforgalmazás fejenként 56 deka, minden aszony, kinek vallási kötelessége, igénybe veszi a rituális fürdőt, 8 ember használ fogkefét, a tébécé ismeretlen fogalom, emberemlékezet óta nem fordult elő öngyilkosság és 28 esztendő óta zsidó embert nem tartóztattak le.

És megtudom, hogy 5 ember foglalkozik dennunciálással, hogy egyetlen ember sem szegi meg nyíltan a szombatra vonatkozó vallási parancsolatokat, hogy 4 emberre jut átlag egy ágy, hogy minden második ember igénybe vette már a ráolvasással operáló javasasszonyokat, hogy főtlaplálékok közé sorolják a málélisztet, burgonyát és heringet, hogy az utolsó tiz esztendőben nem fordult elő szerelmi házasság, hogy az u'óbbi 5 évben kétszázán vándoroltak ki Palesztinába, hogy 78 övegy asszony van, hogy 22 olyan család van, ahol az élő gyermekek száma meghaladja a tizet és 59 családban a hatot, hogy a testgyakorlatokat nem részesítik nagy tiszteletben, hogy a zsidó lakosság százszázalékaan jiddis az anyanyelve, hogy a háború befejezése óta nem tudnak törvénytelen gyermekről és házasságtörésről, hogy ottani orvos zsidó embert még nem kezel nemibajra, hogy félnek a rabbi átkától és hogy a legtöbb borsai zsidó mulat azon, hogy külföldi turisták néha ezer kilométerrel is nagyobb utat tesznek meg csak azért, hogy megmásszák a 2305 méter magas Pietroszt...

Az 1936-os események szomorú öröksége

A tüzről nem beszélnek Borsán, de azért érzem, hogy ez az esemény mélyen belelévődött a lelkebe. Külsőleg mintha semmi sem változott volna. Más lett a ház, néhány szakáll fehéredett, néhány szem árka lett mélyebb, de bent ugyanaz az árvaság, ugyanaz a szegénység. Akkor veszekedtek a koldusrongyok miatt, irigykedtek és féltékenykedtek, az elmúlt hat esztendő azonban újra összehozta őket.

Kérdem, milyen változás állott be időközben a borsai zsidók és románok viszonyában? „Javult a helyzet” — mondja Moskovits és hozzátesszi: „Az antiszemitizmus olyan, mint a ragályos betegség. Aki átesett rajta, mint például a mi parasztunk, annak kutyabaja. A mi parasztunk-

A maremuresi zsidó nyomor nyomában

nak már a láza is elmúlt, ő már mosolyog azon, ha azt mondják neki, hogy a zsidó az oka minden bajnak. Mindazonáltal a fék telen agitáció szörnyű rombolást végzett a lelkeben és ez a szomorú örökség súlyosan nehezíti a mi vállainkra. A borsai paraszt tudatában van annak, hogy ő elsőrangú állampolgár. Természetesnek találja, hogy a községi költségvetés 95 százalékat zsidók fizetik, mintegy törlesztésképpen egy hallgatóságos toleranciális taxának. Aztán szentül hiszi, hogy minden den esetben, ahol zsidóval van peres ügye, neki van igaza. Ugyanis a paraszt általában természetes egész után ítél, alapjában erkölcsös és ösztönösen tesz különbséget jó és rossz, igazságos és igazságtalan között. 1930-ban azonban az a körülmény, hogy nyíltan uszították a zsidóság ellen, kizökkentette őt gondolkodásának megszokott medréből és ebből egészen furcsa gyakorlati következtetéseket vont le.

Miközben Moskovits beszél, a többiek szórakozotlan hallgatnak. Ez az egész ügy a vasgárdával és az antiszemita agitációval, mint valami magát túlélt, unalmas dolog, úgy cseng az ő fülükben. Igazán nem szabad tőlük rossznéven ven-

A népszövetségi tanács és közgyűlés napirendjére kerül Palesztina ügye

A lengyel intervenció Londonban. Két hét leforgása alatt több mint 1500 lengyel zsidó vándorolt Palesztinába

Genf, szeptember 15. Az angol kormány legutóbbi nyilatkozata a palesztinai csapat megerősítések kapcsán rendkívül kedvező hatást váltott ki genfi népszövetségi körökben. Genf a legnagyobb figyelemmel kísérte a palesztinai helyzet alakulását és egyre fokozottabb nyugtalansággal szemlélte Anglia eddigi gyengeségét a zavarosokkal szemben. Ezért népszövetségi körökben melegen üdvözlik az angol kormány azon elhatározását, hogy megváltoztatja eddigi magatartását és általános a vélemény, hogy a Népszövetség legközelebbi ülésén barátságosabb lesz az atmoszféra az angol mandatárius hatalom irányában, mint amilyen a mandátumbizottság legutóbbi ülésén volt. Tudvalevő ugyanis, hogy a bizottság elégedetlensége az angol megbízott nyilatkozata fölött, oda vezetett, hogy a mandátumbizottság kiegészítő jelentést követelt az angol kormánytól a legutóbbi palesztinai eseményekről. Ennek a jelentésnek az előterjesztését a mandátumbizottság októberi ülésére kérték.

Palesztina ügye a Népszövetség előtt

Genfben most az a vélemény, hogy már a népszövetségi tanács ülése is alkalmat nyújt az angol kormánynak arra, hogy ilyen nyilatkozatot tegyen. Nem kételkednek benne, hogy Anglia képviselője meg is fogja ragadni ezt az alkalmat a tanács ülésén, hogy hivatalosan is közölje annak tagjaival a mandatárius hatalom álláspontját a palesztinai események ügyében. Biztos a veszik tovább, hogy

A Népszövetség közgyűlésén, mely a tanácsülés megnyitása után ül össze néhány nappal, a palesztinai problémák is napirendre kerülnek és nem kétséges, hogy a népszövetségi tagállamok többsége a mandatárius kötelezettségek szigorú betartásának szükségességét fogják hangsúlyozni.

Hasonlóképpen biztosra veszik Genfben, hogy a Szíriában történt politikai átalakulás is szóba kerül, aminek ugyancsak fontossága lehet a zsidó nép szempontjából. A francia kormány nyilatkozatot szándékosan tenni a szíriai új politikáról, vagyis a mandátum megszüntetéséről és a Franciaország és Szíria között létrejött barátsági szerződésről, amelyet úgy a tanács, mint a közgyűlés plénuma előtt fog ismertetni. Genfben valószínűnek tartják, hogy a Népszövetség tagjai ebből az alkalomból a Szíriában élő kisebbségek s így a zsidók védelmének kérdését is felvetik.

A szíriai kisebbségek kérdése A mandátumbizottság már is oda nyilatkozott, hogy a szíriai mandátum leépítéséhez

Select Muzgó

MA PREMIER!

Rose Marie

csodásan szép filmoperett, főszerepekben:

JEANETTE MACDONALD

és

NELSON EDDY

a newyorki Metropolitan Opera világhírű tagjai.

n, hogy őket nem érdekli a jobboldal előretörése. Ezek az emberek nem tudnak törénelmi szemmel nézni, ők nem látnak tovább saját, kicsi bajaiknál.

Ők úgy vélik, hogy a borsai zsidóságot ugysem érheti meglepetés.

Ők már átérték a Harmadik Birodalom szörnyűségeit Romániában...

Schön Dees

csak abban az esetben adhatja jóváhagyását, ha kielégítő védelmet biztosít az új politikai helyzet a kisebbségek számára. A Zsidó Távirati Iroda értesülése szerint zsidó részről politikai akció indul a szíriai zsidó kisebbség pozíciójának biztosítására. A zsidó világkongresszus végrehajtó bizottsága megfelelő diplomáciai lépéseket tesz ebben az irányban, amelyek elkerülik a szíriai zsidók teljes egyenjoguságának biztosítása várható.

Lengyelország és a palesztinai zsidó telepítés

Varsó, szeptember 15. Skladkowszki tábornok, lengyel miniszterelnök a napokban kihallgatáson fogadta Jabotinszki Vladimirt, az uj-cionista szervezet elnökét. A revizionista cionisták vezetője a palesztinai zsidó bevándorlás kérdését tette szóvá a miniszterelnök előtt s hir szerint azt a javaslatot tette, hogy értekezletre üljenek össze mindazon államok, amelyek érdekelve vannak a zsidó Palesztina fejlődésében és a zsidó bevándorlás növekedésében. Elsősorban azokra az államokra vonatkozik ez, amelyekből a palesztinai zsidó bevándorlás nagy része rekrutálódik.

Raczinsky gróf, londoni lengyel nagykövet, intervenciójáról, melyet lapunk tegnapi számában jelentettünk, a varsói sajtó a következőket írja:

A londoni lengyel követ, aki Varsóban járt, Londonba való visszatérése után hosszabb tanácskozást folytatott Rajzesz Vansittartal, az angol külügyi hivatal főtitkárával, aki előtt elismerését fejezte ki az angol kormány határozott fellépése fölött, amely az utóbbi napokban szánta rá magát a palesztinai helyzet kapcsán. A lengyel nagykövet ugyanekkor azon reménynek adott kifejezést, hogy semmilyen korlátozás nem fogja érní a zsidók telepítési jogait Palesztinában és hangsúlyozta, hogy a lengyel kormány számára rendkívül nagy jelentőséggel bír a zsidó kivándorlás.

Varsó, szeptember 15. Néhány nappal ezelőtt 800 zsidó indult el egy csoportban Lengyelországból Palesztinába. Néhány napra rá újabb 150, majd 600 zsidó indult el Varsóból. Így két hét leforgása alatt 1560 lengyel zsidó vándorolt Palesztinába.

Diákok! Fontos hír!

Minden román, magyar, német tankönyv LEPAGE-nál. — Minden írószer, rajzeszköz olcsón LEPAGE-nál.

Huszonegy betörést követett el százezres értékben Pascu Teodor Clujon elfogott betörő

Egy vezeskereskedésbe hétszer egymásután tört be Pascu

Cluj, szeptember 15. A rendőrség büntető osztálya tegnap Ignat nyugalmazott kapitány lakásán letartóztatott egy betörőt, Pascu Teodor péket, akiről megállapították, hogy összesen mintegy tizévi börtönt töltött már ki eddig, különböző betöréses lopásokért.

Pascu letartóztatása után bűnlístájának összeállítására került sor. A rendőrségnek sikerült megállapítani, hogy Pascu összesen 21 helyen követett el betörést és több ezer lej értékű tárgyakat vitt el minden egyes helyről.

Többek között Szilágyi István vegyeskereskedő, Calea Victoriei 154 szám alatti

üzletében hétszer egymásután követett el álkulcosos betörést Pascu, mintegy harminc ezer lejjel károsítva meg a kereskedőt. Ezenkívül Papp Miklós Cicio Pop uecai lakost 3000 lejig károsította meg két alkalommal, Spielmann Arthurhoz egyszer tört be és négyezer lej értéket vitt el, Bramilo Ludovictól ötezer lej értéket lopott, Campian Vasilelől két ízben 5-5 ezer lejt, Páll Györgytől kétszer ötezer lejt, Goldenfeld Sándortól 10 ezer lejt, stb.

Az ellopott tárgyak értékesítésében Pascunak Coldor Avram dohánygyári munkás volt segítségére. Mindkettőjüket letartóztatták és átadták az ügyésznek.

Az Állami Sorsjáték 1936 szeptember 15-i húzásának eredményei

A fősorsjegynél: 1.000.000 lejt 22744,	A melléksorsjegynél: 1.000.000 lejt 243120,
500.000 lejt 49352, 200.000 lejt 37193, 100.000 lejt 34174,	250.000 lejt 133445, 100.000 lejt 163821,
100.000 lejt 19155, 50.000 lejt 4602,	100.000 lejt 140264, 50.000 lejt 155499, 50.000 lejt 35620,
50.000 lejt 42851,	lejt 253407, 50.000 lejt 283280 és számtalan

Ardealiak és banatiak!

A folyó évi szeptember 15-i húzásokon az

egymillió lejes főnyereményt

ismét az Állami

Hivatalos Sorsjegyárudánál

Cluj, Str. Regina Maria 46 sz.

nyerték a S. II. 22477. számú sorsjeggyel, mely az oradeai és timisoarai fióküzletekben lett eladva.

50.000 lejt 44881 és számtalan 30.000 és 20.000 lejt összegű nyeremény. Az összes sorsjegyek, melyek: 33, 79, 82 számmal végződnek, 2956 lejt nyertek.

10.000, 5000 és 2000 lejes nyeremény. Az összes sorsjegyek, melyek 794, 755, 528, 314, 043, 629, 060, 067, 127, 183 számmal végződnek 228 lejt nyertek.

חתימה וחתימה טובה

ANTON ROSENZWEIG

Alapítva 1890 ספרים האנדלוונג Alapítva 1890
Zsidó könyvek, gyapjú- és selyemipari sz. nagykereskedése

Uj puder, napról napra növekvő közönséggel a Jazz puder

PUDER

Jazz

A JAZZ pudert abban a pillanatban hozták piacra, amikor a puderek a szó legszorosabb értelmében elárasztották a piacot. A hölgyek tudják, hogy a pudermárkák egész tömege, százával letezik. Dacára ennek a bőségnek, a Jazz rövid idő alatt a kedvelt pudere lett azoknak a hölgyeknek, akik nem elégszenek meg akármilyen puderral, akik tudják, hogy a leggyakrabban használt kozmetikumot gonddal kell megválogatni. Próbáljon meg Ön is egy doboz Jazz pudert. Ennek a pudernak a tökéletes tapadóképesége, felülmulthatatlan finomsága, diszkrét illata azonnal Önt is megnyeri.

lady

KÖZGAZDASÁG

500 millió lejes deficit mutatkozik a Németországból való importnál

Bucuresti, szeptember 15. (Az Uj Kelet tud.) A kereskedelmi és iparügyi minisztériumhoz a külkereskedelmi szabályozó hivatal igazgatóságától jelentés érkezett, amelyek az 1936 évi harmadik évnegyed felhasználható, szabad behozatalára vonatkoznak. A harmadik évnegyed diszpozibilitása ezek szerint, hozzáadva a második évnegyedről visszamaradt diszpozibilitást is, 4 milliárd 200 millió lejt.

Az importkvóták alapján ebben a trimeszterben 2 és félmilliárd lej értékben adtak ki

behozatali engedélyeket.

A kimutatásból kiderül, hogy az egyetlen ország, amellyel szemben a behozatalnál hatalmas deficit mutatkozik, Németország. Az ismert okok, amelyek azt eredményezték, hogy a behozatali kérvények 80 százaléka Németországra szóljon, 500 millió lejes deficit mutatkozik jelen pillanatban.

A kereskedelmi minisztérium most sürgős intézkedéseket akar foganatosítani ennek a deficitnek az eltüntetésére.

A vegyeskereskedőknek nem kell a jövőben különleges regisztert vezetni a liszteladásról

Csak a vásárolt lisztteteleket kell egy regiszterbe vezetniük a jövőben a vegyeskereskedőknek

Bucuresti, szeptember 15. (Az Uj Kelet tud.) A buzaértékesítési rendelet egyik legnehezebben keresztül vihető rendelkezése abban állott, hogy a malmokon, a lisztkereskedőkön és a pékeken kívül a vegyeskereskedőket is kötelezte arra, hogy különleges lisztregisztereket vezessenek, oly módon, hogy minden egyes liszteladás a regiszterekben az összes részletes adatokkal együtt szerepeljen.

A vegyeskereskedéseknél — mint tudvalevő — a liszteladás egészen csekély mennyiségben történik és így a könyvelés rengeteg munkát igényel annál is inkább, mert a vegyeskereskedők jórésze nem rendelkezik azzal az előképzettséggel, ami az előírt könyvek pontos vezetéséhez szükséges.

A bucaresti Kereskedelmi és Iparkamara ezért Negura szövetségi miniszternél, a Buzahivatal elnökénél interveniált és kérte, hogy ezt a kiskereskedőkre annyira sérelmes intézkedést helyezesse hatályon kívül.

Negura miniszter ígéretet tett az Iparkamarának, hogy a napokban meg fog szerkeszteni egy új rendeletet, amely mentesíti a vegyeskereskedőket azon kötelezettség alól, hogy minden egyes liszteladást bevezessenek a különleges regiszterekbe.

A vegyeskereskedőket a miniszter ígéret szerint, a jövőben csak arra kötelezik, hogy az ellenőrzés lehetővé tétele céljából az általuk eszközölt lisztvásárlásokat vezessék be egy regiszterbe.

A bejegyzések célját szolgáló regisztereket a minisztérium készített el és azok ingyen kerülnek szétosztásra a vegyeskereskedők között.

Habsburg-összeomlás

Bruno Brehm megrázó történelmi regénye, „Igy kezdődött — Apia és Este” 408 lap, 172 lej, „A kétféjű sas lehull” 436 lap, 172 lej

LEPAGE-nál, CLUJ

Postán utánvétellel. — Kérje az új könyvszenzációk teljes jegyzékét!

SZEP LAKÁS. BOLDOGSÁG. Nezz meg SZEKELY és RETI bútorgyár r.t. állandó kiállítását

BUCEPES TI GMPEŞ
TACHE IONESCU 4
HIVÁSÁGARA HÍVÜLDJÜZ MEGAL-
ZOTTUNHAT EPEDETI BAZZARUNAL

ANCO

Megé...
Dill...
London, szept...
kosok, bucsuzó...
bálgató civilek...
fegyvergulák...
Megható leírás...
magatartásáról...
de. Anglia fegy...
első hadosztály...
napokban utnak...
expedíciós hads...
altábornagy, a...
lőbb gene-ális...
nisztérium had

Am

A brit korm...
pártatlan szake...
a parlament ál...
sion"-nak felülv...
zetet és a ma...
solja a lakossá...
szait. Csak azt...
zerek szereplé...
ázsiai önálló a...
nia és Irak k...
brit kormány...
zadást irányít...
Committee azo...
lesztina rossz...
főmufti, a mó...
hatalmában tar...
bok most már...
bevándorlás ko...
előtt a zsidó b...
követelik. Ha...
kező lépés a...
volna.
Anglia ehhez...
segédkezet. A...
az 1917-es Ba...
fenhatóság al...
részt az arab...
mét, de másr...
megteremtését...
teleztség be...
retet tett és...
ciával igyeke...
pest összeeg...
tokat.

A gaz

Volt pár e...
hogy az arab...
doriók békés...
Arthur Wau...
ugy az arab...
dálatos gazd...
Palesztínára...
hanyagolt...
egyik legvir...
lódás ujjabb...
töke fokozó...
felé. Csakho...
nem magáv...
multban jav...
által pénz...
uj életet ke...
pénzügyi le...
korlátozták...
utolsó hávo...
kat öltött...
kével dolgo...
guknak a...
kozási kedv...
dern munka...
Palesztina

ANGLIA A KARDJÁRA CSAP...

Megérkezett Palesztinába a rendcsináló angol haderő. 700 arab áldozata van eddig a zavargásoknak

Dill altábornagy átvette Palesztina katonai és politikai vezetését

Londonban élő magyar újságíró, Ráskay László tollából származik az alábbi igen érdekes tudósítás, amely bejárta a világsajtót. Néhány apró tévedésén túl a cikk hű képet nyújt az erec-jiszraeli helyzetéről.

London, szeptember 15. Bevonuló tartalékosok, bucsuzó tisztiek, katonasápként próbálgató civilek, hajófedélzeteken ágaskodó fegyvergúlk fotografái az újságokban. Megható leírások a katonafeleségek bátor magatartásáról. Tábormunkák lelkesítő beszéde. Anglia fegyveres expedícióra készül... Az első hadosztály tizenkétezer katonája a napokban utnak indult Palesztina felé. Az expedíciós hadsereg fővezére John Greel Dill altábornagy, a brit haderők egyik legkiválóbb generálisa lett. Dill eddig a hadügyminisztérium hadművelési osztályának főnöke

volt. Már ez a tény is mutatja, hogy Anglia milyen komolyan veszi a palesztinai hadjáratot.

Félesztendei várakozás után szánta rá magát a brit kormány arra, hogy fegyveres erővel teremtendét Palesztinában. Április óta fardozik Sir Arthur Wauchope, a palesztinai High Commissioner, hogy véget vessen az egyre "jóbbá" elvadult sztrájkoknak, hogy megfékezze a véres zavargásokat. A fellázított arabok ellenállásán minden béke-teremtő kísérlet hajótörést szenvedett. Most már nemcsak a zsidó lakosság életét és vagyoni biztonságát fenyegeti az arab bandák garázdálkodása, hanem napról-napra nő az angol áldozatok száma is. Angol katonákat, angol hivatalnokokat teritenek le az orgyilkosok golyói. A felszedett sínek kisikló vonatokon, a felrobbantott vasuti hidakon angol állampolgárok pusztulnak el.

A forgalom Palesztina legvirágzóbb területein megbénult. Huszonnégy óra leforgása alatt öt angol katoná pusztult el az arab részről klerószakolt összetűzéseknél. Szomorú vigasz ezzel szemben, — illetve minden más, csak nem vigasz, — hogy az arabok vesztesége sokkal nagyobb. Április óta hétszáz arab esett el a palesztinai harcokban. Egyedül szerdán huszonnégy arab felkelőt öltek meg az angol repülőgépek és gépfegyverek a herótás „acrai csatában”. Viszont az arab merényleteknek nyolcvan zsidó áldozata van. Közöttük asszonyok, tudósok, diákok.

Az arab bandavezér hadjárata

Még jobban elvadult volna a palesztinai helyzet, ha a kitűnően felfegyverzett és kiképzett zsidó önvédelmi szervezetek nem tanúsítanák a legnagyobb önmegtartóztatást. Telepeik passzív védelmére szorítkozá, vezérek utasítására, kitérnek minden nyílt összecsapás elől. A bajtársaikat gyászoló zsidó ifjak már számtalanszor akartak ellentámadásba csapni, de a jövőt szem előtt tartó vezérek, különösen Dizengoff, Tel-Aviv megteremtője, leszerelték eddig minden ilyen ki-

engesztelhetetlen magatartása táplálja a forradalmi mozgalmakat, míg az arab lakosság javarésze már nyugalomra vágyik. Eddig azonban minden jó tanács, rábeszélés s fenyegetés eredménytelennek bizonyult. Ilyen körülmények között határozta el magát a brit kormány a hatalmas expedíciós hadsereg utnak indítására. Mielőtt ez a hadsereg partraszállt, elrendelik Palesztinában az ostromállapotot és a kormányzást átveszi a polgári hatóságok kezéből Dill altábornagy. Az angol vezérkar legkiválóbb tisztjeit osztották be az összesen tizenkilencezer főnyi palesztinai haderő főparancsnoka mellé. Tankok, ágyúk, repülőgépek százai már utban vannak Palesztina felé. Két héten belül megkezdődhet az angol-arab háború Palesztinában! Hacsak — amit ma még mindig remélnék Londonban — nem sikerül békés uton jobb belátásra bírni az arabokat. Az angolok nagyon jól tudják, hogy a palesztinai kérdés erőszakal nem oldható meg, de a brit birodalom presztizse nem tűri, hogy tovább várjanak.

Elindul az expedíciós sereg

London, szeptember 15. Ma délután indult el Southamptonból Haifába a Dorsetshire csapatszázalító hajó a Palesztinába küldött csapatok megerősítésére két zászlóaljjal, két műszaki zászlóaljjal és az első hadosztály vezérkarával.

Sir Arthur Wauchope tábornok, Palesztina főbiztosa ma délután magához hívatta a felsőbb arab nemzeti bizottságot. A tanácskozás másfél óráig tartott és a bizottság tagjai feltűnően csüggedt arckifejezéssel távoztak. A Reuter-iroda szerint a főbiztos határozott kérdéseket intézett a bizottság tagjaihoz s a kérdésekre holnapig kell írásban válaszolni. A bizottság később zártülést

Amihez Anglia nem nyújthat segédkezel

A brit kormány hajlandó volt arra, hogy pártatlan szakemberekből álló bizottsággal, a parlament által kiküldött „Royal Commission”-nak felülvizsgáltsa a palesztinai helyzetet és a mandátum keretén belül orvosolja a lakosság különböző rétegeinek panaszait. Csak azt követelte, hogy az arab vezérek szereljék le hiveik terrorját. Még az ázsiai önálló arab birodalmak, Transzjordánia és Irak közvetítését is igénybevette a brit kormány a béke helyreállítására. A lázadást irányító bizottság, a Higher Arab Committee azonban hajthatatlan maradt. Palesztina rossz szelleme, Haj Ammin Husszein főmufti, a mohamedán egyház feje, teljesen hatalmában tartja az arab vezéreket. Az arabok most már nem elégednek meg a zsidó bevándorlás korlátozásával, hanem mindenekelőtt a zsidó bevándorlás teljes beszüntetését követelik. Ha elérnék ezt a céljukat, a következő lépés a már letelepedett zsidók kiűzése volna.

Anglia ehhez nem nyújt és nem nyújthat segédkezel. A népszövetségi mandátum, mely az 1917-es Balfour-deklaráció alapján brit fenntartás alá helyezte Palesztinát, egyrészt az arab őslakosság érdekeinek védelmét, de másrészt egy zsidó nemzeti otthon megteremtését tűzte ki célul. Mindkét kötelezettség betartására Anglia ünnepélyes ígéretet tett és sok erőfeszítéssel, sok diplomáciával igyekezett, hogy a lehetőséghez képest összeegyeztesse az ellentétes szempontokat.

A gazdasági boldosulás és következményei

Volt pár esztendő, amikor úgy látszott, hogy az arab őslakosság és a zsidó bevándorlók békés együttélése biztosítva van. Sir Arthur Wauchope megszerezte magának úgy az arabok, mint a zsidók bizalmát. Csodálatos gazdasági fejlődés ideje köszöntött Palesztinára, mely rövidesen a teljesen elhanyagolt, terméketlen országot a világ egyik legvirágzóbb államává tette. Ez a fejlődés újabb lendületet vett, amikor a zsidó tőke fokozott mértékben fordult Palesztina felé. Csak hogy a tőke nem egyedül jött, hanem magával hozta tulajdonosait is. Míg a multban javarészt csak a különböző alapok által pénzelt szegénysorsú zsidók próbálták új életet kezdeni Palesztinában és így már a pénzügyi lehetőségek természetesen erősen korlátozták a zsidó bevándorlók számát, az utolsó három évben egyre nagyobb arányokat öltött a zsidó bevándorlás. Önálló tökével dolgozó új elemek szereztek meg maguknak a letelepedési lehetőséget és vállalkozási kedvükkel, mozgékonyaságukkal, modern munkarendszerükkel bár elősegítették Palesztina gazdagodását, de maguk ellen

fordították a maradi arab birtokosok irigységét.

Az arabok megriadtan látták, hogy lassanként kicsuszik alóluk az ősi föld. Igaz ugyan, hogy ez a föld csak a zsidó település következtében vált értékké, míg századokon keresztül ugyanúgy parlagon hevert, mint meddők ma is még a szomszédos Irak végtelen síkságai. Igaz ugyan, hogy a bevándorlók munkájának gyümölcsét az arabok is élvezték, a nyomorgó, színylő arab tömegeket a jólét aránylag magas fokára emelte Palesztina álmosszerűen kibontakozó gazdasági kultúrája. De az országszerte kivirágzó modern kertvárosok, a mintagazdaságokat elővárosuló új települések mégis csak zsidó jellegű viseltek és nagyszűri fejlődésük valóban az ígéret földjévé tette Palesztinát a hontalanná vált zsidó tömegek számára. Bár 1923 óta, amikor az angolok által megszállt Palesztina népszövetségi mandátumos területté lett az arab lakosság száma is emelkedett, a zsidók előretörése egyre érezhetőbbé vált.

Má már a Szentföld körülbelül hétszázhatvanezer főnyi mohamedán lakosságával száztízezer zsidó és vagy százezer keresztény áll szemben. A németországi változás tény áll szemben. A németországi változás óta a zsidó bevándorlás egyre erősebb tempóban folyik, úgyhogy havonta körülbelül négyezer új telepes száll partra Palesztina két nagy kikötőjében. Indokolt tehát az arabok féltelme, hogy közeledik az idő, amikor az egykor elenyésző kisebbségből többség lesz, amikor a gazdasági és kulturális tekintetben amugy is magasabb szinten álló zsidók számszerűleg is fölébe kerekednek az araboknak.

Kinek van igaza?

Az angol kormány nem zárkózott el az arab panaszok elől. Sőt engedékenységével nem egyszer a zsidóknál kellett elkeseredést. Hiszen a zsidók indokoltan hivatkozhattak arra, hogy a mai Palesztina már az ő hazájuk: a néptelen homokmezőkből az ő munkájuk teremett virágzó, termékeny, gazdag országot. Az angolok azonban tudják, hogy a világháború zilravarában mindkét félnek többet ígértek, mint amennyit megtarthatnak. Az angol Lawrence Nagy-Arábia térképét rajzolta a melléje szegődő arab törzsfőnökök elé, az angol Atlenby tábornok Palesztinát független nemzeti otthonként ígérte oda az expedíciós hadseregben hősiesszen harcoló zsidó önkénteseknek. Csak ha mindkét oldal enged igazságából folytatódhat tovább Palesztina békés fejlődése.

Az angolok minden igyekezete arra irányul, hogy megteremtsek az arabok és a zsidók békés együttélésének előfeltételeit. Talán az angol részről javasolt közvetlen tárgyalások némi eredményre vezettek is volna, ha a világon végigsöprő nacionalista hullám nem robbantja ki az áprilisi sztrájkot, mely egyre féktelenebb kilengéseivel lassanként hadszíntérré tette Palesztina földjét.

Az elvadult lesharc áldozatai

A sztrájkot szabotázs... a szabotázsból — guerilla hadjárat lett. A határokon keresztül beszivárgó arab bandák és a zavarosban halászó kalandos bandavezérek már nem elégszenek meg a szórványos merényletekkel, hanem nyílt ütközetekbe bocsátkoznak a rendfenntartásra kiküldött angol csapatokkal.

CAPITOL MOZGÓ! szenzációja!
Premier!
Holnap, 17-én!
Mindén kultürember kötelessége
KNUT HAMSUN Nobel-díjat nyert
regényét: **VIKTORIA**
filmváltozatát megnézni! A film külső felvételeit Norvégiában forgatták. Főszereplője a Burgtheater világhíri művésznője:
LUISE ULRICH
Magyar felirattal!

serletet. Viszont a palesztinai angol helyőrség, bár már hétezer főre emelkedett, nem bizonyult elegendőnek arra, hogy helyreállítsa a rendet. A Royal Air-Force repülőgépei rendszerint már csak a befejezett pusztítás után menekülő arab bandákat üldözheték, de nem akadályozhatták meg a milliós károkat okozó támadásokat. Az utóbbi hetekben Favzi Din Kavkzsi vezérlete alatt már gépfegyverekkel felszerelt, katonai egyenruhát viselő bandák nyomultak előre Galilea területén. Ez a bandavezér, aki már másfél éve sok bajt okozott az angoloknak, a külföldről szökött be Palesztinába, ami mutatja, hogy az arab tulzókát mennyire felbátorította az angolok türelme.

Az angol kormány meg van győződve arról, hogy ha a „Higher Arab Committee” lefújna az áldatlan sztrájkot, a zavargások önmaguktól összeomlanának. Csak a hivatalos vezérek tartott, de hír szerint még nem történt döntés.

A názáreti területben 26 politikailag gyanús arabot és két igazgatót letartóztattak.

A Reuter-iroda kiküldött levelezőjének jelentése szerint egész Palesztinában háborus időkre emlékeztető állapot uralkodik. A zen-

dülök ismét több helyen elvágják a táviró- és távbeszélővonalakat. Az országotukon csapatszázalító tehergépkocsik hosszú sorai kigyóznak csatavonalok és páncélos gépkocsik fedezete mellett. A hadászatan fontos pontokat rohamsisakos, gépfegyveres csapatok őrzik. A csapatok felett hadirepülőgépek keringenek.
Jeruzsálem, szeptember 15. Dill altábornagy Jeruzsálembe érkezett és átvette ugy Palesztina katonai, mint politikai irányítását. Valószínűnek tartják, hogy néhány napon belül kihirdetik az ostromállapotot.

— Földalati hűdésben fekvő betegnekél reggelentek egy kis pohár természetes „Ferenc József” keserűviz a bekelet fájdalom nélkül alaposan kitisztítja, az anyagcsere-t biztosan felfrissíti és így nagy megkönnyebbülést szerez. Az orvosok ajánlják.

— H. Devcscri Anci mozgásművészeti iskolájában a tanítás szeptember 15-én kezdődik. Beiratások, előjegyzések egész nap a Regele Ferdinand 25 (főpostával szemben) alatti iskolában. Testformáló torna, gyógytorna, ritmika, plasztika, dinamika. Tantervképzők felvétele okt. 1-ig bezárólag. Telefon 980.

Szülők! Figyelem!
Iskolások!
Egyenruhákat olcsóbban, mint otthon készítve vásároljanak!
Komplett pepita ruha gallérokka! a
L. R. M. iskola és a
L. P. J. „ részére Lei 220-161
Tanepi, torna- és háztartási egyenruhák, valamint mindenféle iskolai felszerelés
olcsóbban, mint akárhol
vásárolhatók a
Hercules Áruházban
Cluj, Calea Reg. Ferdinand No. 9.

ÁG
tatkozik
porinál
ül, hogy az egyetlen
a behozatalnál ha-
zik, Németország. Az
ek azt eredményezték,
arványok 80 százaléka
500 millió lejes defi-
ciensben.
sztrárium most sürgő-
roganatosítani ennek a
sére.
nem kell
gisztert
ról
be vezetőik
k
Két a miniszter igé-
n csak arra kötelezik,
shetővé tétele céljából
hisztváriásokat ve-
terbe.
ját szolgáló regiszte-
késztíteti el és azok
osztásra a vegyeske-
g.
lás
zó történelmi regényei,
Aplis és Este" 408 lap,
s lehuil" 436 lap, 172 lej
CLUJ
Kérje az új könyvszen-
des jegyzékét!

ATI
torgyár r.t.
ilandó ki-
állítását
PUDES
MINDEN
MÉREZ
MÉREZ

“OLLA” GUMMI
Orvosilag ajánlva. Huszonnégy állam egészségét óvja. Ugyeljen az OLLA márkára, ne fogadjon el utánzatokat

SPORT

Teljesen nyílt lett a B) Liga második csoportjának küzdelme

Vasárnapi veresége révén a Phönix az ötödik helyre került, az első helyen a Craiovan áll

Cluj, szeptember 15. (Az Uj Kelet tud.) Amióta a Labdarugószövetség tanácsa a B) ligák küzdelmét megreformálta és kimondta, hogy ezek győztesei az A) ligába selejtező nélkül bekerülnek, ezen csoportok küzdelmének érdekessége igen megnőtt.

Az ország északi részén működő egyesületeket magában foglaló második csoport favoritja már a megindulásnál a biamarei Phönix volt, amely azonban vasárnap nagy meglepetésre Targumuresen vereséget szenvedett a Murestól. Ezen vereség révén a kitűnő biamarei együttes az ötödik helyre került.

A Phönix veresége még nem jelenti az elsőségért folyó harc reménytelenségét, minden esetre könnyen lehetséges — ha az együttes nem embereli meg magát —, hogy a vasárnap leadott két pontra még nagy szükség lenne. Egy vereség természetesen nem jelentheti a további küzdelem kilátástalanságát, ha az elszívott vereséget az egyesület vezetői és játékosai fokozottabb előkészületekre és erőgyűjtésre használják fel.

Az mindenesetre kétségtelen, hogy a Mures a B) liga ezen csoportjában nagy szerepet fog játszani és egyikét képezi azon együtteseknek, amelyek különösen otthon igen komoly ellenfelek.

A B) liga első csoportjának állása a következő:

Craiu Iovan	3	3	0	0	8:5	6
Vulturii Textila	3	2	1	0	7:3	5
Jiul	3	2	0	1	14:6	4
Muresul	3	2	0	1	8:3	4
Phönix	3	2	0	1	6:3	4
CAMT	2	1	0	1	5:5	2
Olympia	2	1	0	1	5:6	2
Rovine Grivița	3	1	0	2	6:8	2
Unirea M. V.	2	1	0	1	5:7	2
Stăruința	3	1	0	2	6:14	2
Victoria	3	0	1	2	5:8	1
Soimii	2	0	0	2	2:4	0
CFR (Simeria)	2	0	0	2	2:7	0

A B) liga két csoportjának vasárnapi programja:

I. csoport:

Cernautiban Jahn—Franco Romana.
Brasovban IAR—Sportul Studentesc.
Brailaban DUIG—Victoria.
Ploestiben Tricolor—Sporting.
Iasiban Textila—ACFR.
Bucurestiben Makkabi—DVA.

II. csoport:

Timisoaran CAMT—Phönix.
Craiovanban Craiovan—Vulturii.
Satumaren Olympia—Rovine Grivița.
Simerian CFR—Stăruința.
Sibuban Soimii—Victoria.
Targumuresen Mures—Unirea.

Clujii teniszesek sikere a bucaresti teniszversenyen

Cluj, szeptember 15. Bucaresti bajnoki teniszversenyei teljes üzemmel folynak. A versenyen Cluj teniszesei igen jól szerepelnek. A verseny eddigi eredményei a következők:

Férfi egyes: Botez—Rosenberg 6:0, 6:1.
Grad—Erős Haggibor 6:2, 6:4, Pusztay TC—Ovicia 6:4, 6:4, Benedek Bistrița—Glaser 7:5, 6:3, Réti—Stadecker 6:2, 6:3, Benedek—Vassu 6:4, 6:2. Elődöntőben: Schmidt—Réti 6:1, 10:8.

Női egyes: Gábor—Munteanu 6:2, 6:1.
Elődöntők: Poppere—Gábor 6:3, 6:1, Roncea—Beiner 6:4, 6:2, Barabassy—Caton 6:1, 6:2, Wertheim—Batz 6:4, 7:5.

Férfi páros: Elődöntők: Hamburger, Réti—Oroveanu, Georgescu 6:1, 6:0, Pusztay, Benedek—Grad, Steiner 4:6, 6:3, 6:1, Botez, Erős—Placinteanu, Fildermann 7:5, 6:1. Középdöntő: Schmidt, Caralulis—Botez, Erős 6:1, 6:2, 6:4.

Bécsi labdarugóeredmények. Bécsből jelentik: A bécsi labdarugóbajnokság során vasárnap a következő eredmények voltak: Viena—Libertas 1:0, Admira—Hakoah 6:0, Post-sportverein—Floridsdorfer 2:1, Favoritner—Wacker 2:1, FC Wien—Rapid 3:1.

Futball is lesz a tokiói olimpián? Schrieker dr, a FIFA főtitkára szabadságát Bécsben tölti és egyik lapnak kijelentette, hogy Peru kilépő levele még mindezt nem érkeztet el a FIFA-ba. Ellenben Japán már jelentkezett, hogy a tokiói olimpián feltétlenül meg akarja rendezni a futballtornát is. Az 1938-as párizsi világbajnokság rendezőbizottságát már novemberben megválasztja a FIFA. Oroszországgal szemben eddig előzé-

keny volt a FIFA a játékgendélyek megadása körül, a jövőben azonban ez az eljárás meg fog szünni. Ha az oroszok játszani akarnak a külföldiekkel, akkor lépjenek be a FIFA-ba.

Uj európai futballcsoport van alakulóban egy párizsi lap híradása szerint. Franciaországot, Csehszlovákiát, Romániát és Jugoszláviát foglalja magába ez az új blokk, amelynek támadó ele lenne az eddigi középeurópai csoport ellen.

Hatalmas ünnepekkel fogadták New Yorkban az olimpikonokat. New Yorkból jelentik: Hihetetlen lelkesedéssel fogadták Amerikában az USA olimpikonokat. La Guardia, New York polgármestere tartott üdvözlőbeszédet a konfettizápor hullott az autókra, amelyekben a győztesek ültek. Az első kocsiiban Owens, a másodikban Stephens kisasszony ült. Azután a hölgyek következtek.

Uzótanfolyam. Dékányi Ernő, az ismert sportoktató, 1936 szeptember 15-i kezdettel

tízleekes uszánfolyamot kezdett a Park-szana, tóriumban gyermekek és felnőttek részére. Az oktatási idő kedden, szerdán és csütörtökön délután 6-tól 8-ig. Jelentkezni lehet a Park-szanatórium fürdőpénztáránál, ahol bővebb felvilágosítást adnak.

Játékvezető a jónál. Az egyik angol sportlap írja: X. játékvezető, akiknek több botránya volt már kisebb mérkőzéseken, elment egy kiváló jóshoz, hogy mondjon neki valamit jövőre sorsáról. A jó tenyerébe temette arcát, majd így szólt: „Zöld mezőt látok... és látom önt, amint fut... ropant gyorsan fut. Ön mögött hatalmas tömeg... ropantul ordít mindenki... öklök, botok a levegőben...” — A játékvezető megtörtül izzadó homlokát és közbevágt: „Mondja kedves Jós ur, az Istenért, mennyi az előnyöm?”

DIAKJELSZÓ! JÓ ÉS OLCSÓ LEPAGE!

Alá meg akarja lamerni a cionista megalkalmak okait, előzményeit és vezető egyéniségeit, olvassa el SZABÓ IMRE

UJ ZSIDÓK

című, a napokban megjelenő 180 oldalas kötet.

Moses Hess — A. D. Gordon — Herzl Tivadar — I. Trumpeldor — Rachel

érdekes, szórakoztató és tanulságos életrajza

Ifjúsági csoportok, iskolák, kultúregyletek használják több példány megrendelése esetén jelentékeny árkedvezményt kapnak. Megrendeléseket pontosan címezve az Uj Kelet könyvcsatlója Csu, Str. Barca L. Pop 19.

AZ AUTOMOBIL

utolsó 10 év alatti fejlődése az üzemanyagban is változást hozott: feltaláltak

ANTIDETONÁNS BENZINT

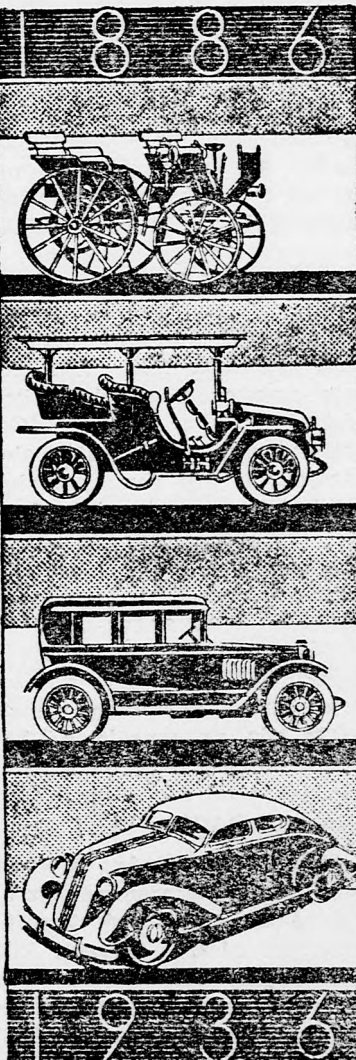
AZ ETHYL KÉK BENZIN, az „Unirea” finomított antide-tonáns üzemanyaga EMELI GÉPÉNEK TELJESÍTKÉPESÉGÉT ÉS A MOTOR HOSSZABB ÉLETTARTAMÁT BIZTOSITJA.

Ha azt akarja, hogy jobb teljesítményt érjen el, egy tartányában Ethyl kék benzinnel kell lennie, az Unirea finomított antide-tonáns üzemanyagának. Noha literenként valamivel magasabb árat fog fizetni (az Ethyl kék benzint 50 banival drágább) mégis ezen üzemanyag révén, amelynek kiváló a minősége, megtakarítást fog elérni, mert TOBB KILOMÉTERT TESZ MEG LITERENKÉNT. Tehát ne habozzon: használjon jobb benzint, amellel még takarékoskodik is.

ÉRDEKLI ÖNT az Ethyl Kék Benzint tudományos értéke? Kérje az „Unirea” bármelyik tankállomásán illusztrált füzetünket, vagy írjon az „Unirea” társaságnak, Strada General Berthelot No. 90, București.

ETHYL KÉK BENZIN

1936 ÜZEMANYAGA

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

ROYAL MOZGO MUSORA:

Ma, szerdán utoljára: Shirley Temple felejthetetlen sikerű filmje: A kis lázadó. Holnap, csütörtökön nagyszabású premier: A pingvinek szigete c. szenzációs slágerben. (Németül beszél). Minden filmhez 2 pompás kísérőműsor: I. A legfrissebb Fox világhírű II. Romániai aktualitások c. kitűnő pótkép.

EDISON MOZGO MUSORA:

Hétfőtől: Két csodafilm román és magyar felirattal: I. Gerhard Hauptmann regénye filmen: Népmentés előtt. Elise Landi, Josef Schildkraut. II. Az aranylilium. Claudette Colbert, Friedrich Muray. III. Journal. Helyárak: 9 és 13 lej. Kedete: 3, 6, 9 órákor. 20-án délelőtt matiné: Sicc urfi kalandjai.

APRÓ HIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnek egy szö 2 lej, vastagabb betűvel 4 lej. Legkisebb apróhirdetés 20 lej. Allástkeresőknek 80 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelzés levelet csak úgy továbbítunk, ha portóbélyeg mellékelve van.

Kiadó: Piata Unirii 3 szoba irodának, szalonnak vagy rendelőknek, értekezni: dr. Nagy ügyvéd, Cluj, Str. Iuliu Maniu 5.

Főhangu Baalfeilen közbejött akadályok miatt elkésve ezuton ajánlunk előimádkozónak az ünnepekre szerény feltételekkel. Vidékre is. Cim az Uj Kelet kiadóhivatalában.

Tekintse meg a magánalkalmazotti sorjeggy kiállított nyeresémtárgyait, str. Memorandului (volt Unió ucca) 25. szám alatt kirakatban. Huzás visszavonhatatlanul szeptember 20.

Timisoaraiak figyelmébe! Legfinomabb 750 borok és pálinkák legolcsóbban kaphatók. Depo Haasz Ignátz, Timisoara, IV. Str. Vacarescu 31. Bem ucca.

Külföldi praxissal rendelkező haszfűző és melltartó készítő, ort. zsidó uricsaládnál teljes ellátást keres egy félévre, melynek ellenében garancia mellett vállalja valamely családtag kitanítását a haszfűző és melltartó szakmában. Ajánlatokat „Külföldi praxis” jellegűe a kiadóba.

Vidéki városban jövedelmező rendelével és házzal bíró, 36 éves orvosleány férjhez menne művelt uriemberhez. Bővebbet „Mirea” házasságközvetítő irodánál Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 116.

Kertes házban egy és két szoba konyhás lakások kiadó. Ugyanott parkettes butorított szoba különbejáratú kiadó. Megtekinthető Bratianu 45. 11—1-ig, d. u. 3—5-ig. Gombos.

Urak és hölgyek figyelmébe! Szörmebundák javítását, átalakítását, kabátok szörmezését és bélelését jutányosan vállalja Veress, szics, fost Szántó Cluj, N. Iorga 2.

Középkolai, esetleg elemista gyerek tanítását elvállalom. Cim a kiadóban.

Egyetemi hallgatót keresek első gimnázista fiam mellé. Irásbeli ajánlatot „Intelligens” jellegűe a kiadóba kérek.

szekszuális élet enciklopédiája

Szerkesztette: Norman Hair, a magyar közönség részére átdolgozta: Dr DECSI IMRE.

Lexikon alak, 360 oldal, egészvászonkötés, ára 198 lej, postán utavétellel küldi LEPAGE Cluj. — Kérjen teljes jegyzéket.

HU

— Kényszerleszállás Richmann amerikai lentik: Merill és Ric utban Londonból leszállást hajtottak a terra-novai Musgr gép megsérült.

— Beiktatták az püspököt. Sinaia-ból Peles kastélyban mutat, az uj blaji gőz. Az ünnepélyes be Valer Pop, Iamand rek is.

— Huszonnégymázásban Oroszországtik: 1936 április 1-é kalmazott munkások. Az év folyamán a smelték.

— Antonescu szerd nescu külügyminis Genfben a román de nek tagjai: Badule követ, Kretzeanu p niade és Vacarescu

— December hó sze a Balkán-szöve ből jelentik: A Cur valószinü, hogy dec hénben ül össze a csa.

— Jules Romains Pen-klubok uj elnöklentik: A Pen-klub végetért. H. G. We bizatása lejárt, Jule meg elnöklté. A 1940-ben Tokióban t

— Főfájás, rossz chondriás állapotok idő alatt megszün meggelenként egy „Ferenc Wöszef” ke juk. Az orvosok ajá

— Meghosszabb tot. Bucurestiből je ról, hogy Iuca bel készül, hogy alára ostromállapot meg dekrétumot. A Di ban arról számol t niszter és Benoiuiu elkészültek az ost meghosszabbításá lettel, ami a napo hivatalos lapban.

— Időjárás-pro lényomás, váltak enyhe északi szél,

— Beomlott egy maga alá temetett ből jelentik: Suly tént tegnap Bucu B. számú házban, a munkás dolgozott adott pillanatban temette a benne romok alól súlyo Ion Ardeleanu és munkásokat. A v kiderítésére, hogy szerencsétlenségér

Mannhe Héber

328 lap, 44 oldal

LEP

Postán utavétellel

HIRBEK

— Kényszerleszállást végeztek Merill és Richmann amerikai pilóták. Newyorkból jelentik: Merill és Richmann amerikai pilóták utban Londonból Newyork felé kényszerleszállást hajtottak végre benzinhány miatt a terra-novai Musgrave Harbour mellett. A gép megsérült.

— Beiktatták az új blaji görögkatolikus püspököt. Sinaiból jelentik: A sinaiai Peles kastélyban ma iktatták be Nicolaescu-t, az új blaji görögkatolikus püspököt. Az ünnepélyes beiktatásnál jelen voltak Valer Pop, Iamandi és Lepadatu miniszterek is.

— Huszonnégymillió munkás van alkalmazásban Oroszországban. Moszkvából jelentik: 1936 április 1-én az Oroszországban alkalmazott munkások száma 24.100.000 volt. Az év folyamán a béreket 17 százalékkal emelték.

— Antonescu szerdán utazik Genfbe. Antonescu külügyminiszter szerdán utazik Genfbe a román delegációval együtt, melynek tagjai: Badulescu, Pella hágai román követ, Kretzeanu politikai igazgató, Antoniadu és Vacarescu kisasszony lesznek.

— December hónapban Athénben ül össze a Balkán-szövetség tanácsa. Bucarestből jelentik: A Carentul értesülése szerint valószínű, hogy december hó folyamán Athénben ül össze a Balkán szövetség tanácsa.

— Jules Romains-t választották meg a Pen-klubok új elnökévé. Buenos-Airesből jelentik: A Pen-klubok kongresszusa tegnap véget ért. H. G. Wells helyébe, akinek megbízatása lejárt, Jules Romains-t választották meg elnökévé. A legközelebbi kongresszust 1940-ben Tokióban tartják meg.

— Főfájás, rosszullét, idegesség, hypochondriás állapotok gyakran a legrövidebb idő alatt megszűnnek, ha bémüködésünket seggelenként egy félpohár természetes „Ferenc József” keserűvízzel rendszerben tartjuk. Az orvosok ajánlják.

— Meghosszabbítják az ostromállapotot. Bucarestből jelentik: Hirt adtunk arról, hogy Iuca belügyminiszter Sinaia-ba készül, hogy aláírassa az uralkodóval az ostromállapot meghosszabbításáról szóló dekretumot. A Dimineata tegnapi számában arról számol be, hogy Iuca belügyminiszter és Bentoiu belügyi államtitkár már elkészültek az ostromállapot hahónapos meghosszabbításáról szóló törvényrendelettel, ami a napokban meg fog jelenni a hivatalos lapban.

— Időjárás-prognózis. Enyhén emelkedő légnymomás, váltakozó, többnyire derült ég, enyhe északi szél, emelkedő hőmérséklet.

— Beomlott egy pince és több munkást maga alá temette a fővárosban. Bucarestből jelentik: Sulyos szerencsétlenség történt tegnap Bucarestben a Doamnei ucca 9. számú házban, amelynek pincéjében több munkás dolgozott. A pince tetőzete egy adott pillanatban összeomlott és maga alá temette a benne dolgozó munkásokat. A romok alól sulyos állapotban emelték ki Ion Ardeleanu és Pros Vasile bihormegyei munkásokat. A vizsgálat megindult annak kiderítésére, hogy kit terhel a felelősség a szerencsétlenségért.

Mannheim—Grosz Héber-magyar szótár

628 lap, 44 oldal nyelvtan, egészségszonkötésben 330 lej.

LEPAGE-nál Cluj

Postán utánevétel. — Kérjen ingyen Judaea jegyzéket.

Az „AURORA” sorsjegyfőelárusítás

szerencsése változatlan, mert a folyó hó 15-1 3-ik osztály huzásán a

Kereskedelmi Hitelintézet Cluj

Piața Unirii 20, eladásából többek között a következő sorsjegyek nyertek:

49352 sz. sorsjegy Lei 500.000
155499 sz. melléksorsjegy Lei 50.000

— A főünnepi istentiszteletek rendje a Regele Ferdinand uti nagytemplomban és pótimaházakban: Szeptember 16-án, erev Ros Hasonókor az esti istentisztelet fél 7 óra, 17-én, I. nap és 18 II. nap a reggeli ima fél 8 órakor, muszaf ima fél 10-kor, mincha ima d. u. 4-kor, maariv ima este fél 7-kor kezdődik. 19-én, szombaton (a megtérés szombatján) a muszaf ima d. e. 10 órakor kezdődik. Felhívjuk a t. templomlátogatók szives figyelmét, hogy a főünnepken ugy a főtemplomban, mint a pótimaházakban csakis az imaszékjegyek felmutatásával lehet bemenni. Diákok és katonák részére megfelelő számú ingyen-jegy adatott ki a pótimaházba, melyért az Irodában kell jelentkezni. A templomgondnokság.

— Eljegyzés. Kaufmann Lili Novisad (Jugoszlavia) és Drummer Márton Isträu (Jud. Salaj) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— Székely Duci mozgásművészeti iskolája Str. Saguna 24. sz. aiatl megnyit. Ritmikus torna, gyógytorna, klasszikus táncoktatás a legújabb módszer szerint.

— ÉRTESÍTÉS. A Cluj—Zalau-i autbuszjárat igazgatósága értesíti a n. é. utazóközönséget, hogy az ünnepekre való tekintettel, f. hó 16-án, szerdán d. u. 2 órakor a Cluj—Zalau-i vonalon különjáratot indít.

— A légügyi alminisztérium vizsgálatot indít az egymás után lezuhant Hawk gyártmányu repülőgépek ügyében. Bucarestből jelentik: Mint ismeretes, az utóbbi időben szinte majdnem egymás után öt katonai repülőgép járt szerencsétlenül Romániában. A légügyi alminisztérium technikai igazgatósága vizsgálatot indított az ügyben, amelynek során kiderült, hogy a lezuhant gépek mind Hawk-gyártmányuak voltak. A vizsgálat során azt igyekeznek meg tisztázni a légügyi alminisztérium, gyártási hiba okozta-e a szerencsétlenséget vagy bűnös kezek idézték elő.

— Az Országos Izraelita Iroda távirata az új kultuszminiszterhez. Az Ardeal Banati Országos Izraelita Iroda (Nyugati szertartású Zsidó Hitközségek Szövetsége) Iamandi Victor új kultuszminiszter kinevezése alkalmából a következő üdvözlő sürgönyt küldte: „Dsaile Dlui Victor Iamandi Ministru Cultelor Bucuresti. Uniunea Comunitatilor Evreesti de rit occi dental din Ardeal si Banat Va saluta cu cel mai profund respect cu reesti de rit occidental din Ardeal si Banat. ocazia numirei Dv. la Ministerul Cultelor. Va rugam Dle Ministru ca in calitate de cel mai inalt reprezentant al intereseilor bisericessti sa binevoiti a lua sub apararea Dvs. si interesele vitale ale Comunitatilor Evreesti din Ardeal si Banat. „Dr. Armin Adorjan presedinte, Salvator Lax secretar general.” — Iamandi V. miniszter ur alábbi sürgönyben választott a mai napon: „Dlui Dr. Adorjan Armin presedinte Uniune Comunitatilor Evreesti de rit occidental din Ardeal si Banat, Cluj. Multumindu va calduos pentru cuvintele ce mi adresati cu prilejul venirei mele in fruntea departamentului cultelor va asigur de intreaga mea soliditudine. Victor Iamandi.”

— Kérem. Egy gyomorhajos, borsai zsidó kéri a nemesszivű embereket, hogy segítsék hozzá, hogy kórházba mehessen kezelés céljából. Az illető neve: Katz Márkus Borsáról. Két hónapja beteg már és az életnek mentik meg azok, akik gyógyuláshoz segítik támogatásukkal. Adományokat az Uj Kelet közvetít.

— Közigazgatási tisztviselő nem lehet tagja a szélsőséges pártoknak. Bucarestből jelentik: A kormány elhatározta, hogy kimutatást készített azokról a közigazgatási tisztviselőkről, akik politikai szervezetekben tevékenykednek, de elősorban azokról, akik szélsőséges alakulatok tagjai. Ezek a tisztviselők felszólítást fognak kapni, hogy hagyják abba ilyen irányu tevékenységüket, mert elelnkező esetben eltávolítják őket hivatalukból.

Letették a cluji ort. Chevra aggmenházának alapkövét

Adler Sámuel jelentős alapítvánnyal járult az emberbaráti műhöz

Cluj, szeptember 15. Vasárnap délben lélekemelő, szép zsidó ünnepi aktus zajlott le Clujon, az Ofetului ucca 3 számú házban, ahol a Manastur zsidóinak régi temploma áll. A templom kertjében lehelyezték az első téglákat a Chevra Kadisa aggmenháza számára. Ezzel az aktussal végre a megvalósulás stádiumába lépett az ortodox Szentegyletnek egy régi vágya és Klein Mózesnek, a nemesszivű, agilis templomi előjárónak hosszú, évtizedes igyekezete.

A chevra előjárói a kertben gyülekeztek, az épület egyik fala számára kijelölt földhányás körül. László Gyula chevra-elnök röviden ismertette az aggmenház érdekében történt eddigi törekvéseket.

— Ma — mondotta — amikor lerakjuk a megépítendő épület alapkövét, hálás szívvel mondom köszönetet a manasturi Templom-Egyesületnek, de főleg Klein Mózes testvérünknek, aki időt és fáradságot nem kímélve, létrehozta ezt a megoldási lehetőséget.

Landesmann Lajos beszédében rámutatott napjaink inségére és korszakos áldásnak jellemezte a készülő, új intézményt. Adler Sámuel, a hitközség és chevra volt elnöke keresztlen szavakkal mondotta el, mennyire szívélye volt mindig is az aggmenház. Menynyt tárgyalt az illetékesekkel, főleg Mózes Elek chevra-titkárral és Klein Mózessel, akiknek valósággal életcélja volt az emberbaráti intézmény létrejötte. Szónok ezután bejelentette, hogy alapítványt tesz az aggmenház javára. A bejelentést, amely jelentékeny összegről szólt, a chevra vezetősége tapsval és head-kiáltásokkal vette tudomásul. Dr. Salamón Ignác ügyvéd megleghang, lendületes beszéde után Klein Mózes megindultságtól vibráló hangon adott hálát Istennek, hogy ezt a napot megérthette. Ötven év óta dolgozik a manasturi zsidó közéletért és boldog, hogy ezt a munkát ilyen nemes művel látja betetőzve. Reméli, hogy megéri a lelkek megbékélését is. „Adjon Isten jómódot annak, akinek csak szive van és szivet annak, akinek csak jómódja van” — mondotta a buzgó és népszerű Klein bácsi. Végül Rosenzweig Emanuel a Bibliából vett hasonlatnak a jelen esetre való találó alkalmazásával méltatta a szépséges zsidó teljesítményt.

A jelenlevők ezután egy-egy téglát raktak le az Aggmenház első falához.

Iskolák!

Minden könyv, iskolászer, iskolai és fali térképek LEPAGE-nál Cluj. Gyors szállítás, olcsó árak. Postán utánevétel. Kérjen jegyzéket.

Megjelent

Michail Solochow

A Csendes Don III. (A kozákok lázadása)

I Most már kapható a teljes trilógia!

Az első nagy és elfogulatlan regény Oroszország átalakulásáról.

Világsiker!

EPOCHÁ könyvkiadó

Kapható minden könyvkereskedésben.

HAR ZION HAR CARMEL

Uj Kelet Könyvtára, amely jelentős szerepet játszik a Románia és Palesztina között. Rendelésre kapható és árusítás.

A legújabb kötetek kiadásának ünnepélyes alkalmából:

Har Zion	szeptember 17	Har Carmel	október 8
Har Carmel	szeptember 24	Har Zion	október 15
Har Zion	október 1	Har Carmel	október 22

Jegyek kaphatók az

Uj Kelet utazási osztályánál

„Kedem” utazási iroda

arabok és bannai vezérképviselőtől

Tobermündel Ágyasban a

Lazar Bercovici Constanta

Postán utánevétel. — Kérjen ingyen Judaea jegyzéket.

UJ KELET Legujabb hírek

Hitler ismételt szovjetellenes kirohanásával véget ért a nürnbergi pártkongresszus

Az egész angol, francia és amerikai közvélemény és sajtó élesen támadja Hitler szovjetellenes kirohanásai miatt

A francia radikális párt alelnöke a francia-orosz szövetség megerősítését követelte beszédében

Nürnberg, szeptember 15. (Rador.) Tegnap este befejezést nyert a nemzeti szocialista pártkongresszus, amelynek utolsó ülését Hitler beszédének szentelték. A Führer miután rámutatott arra, milyen „haladásról” tett tanúságot a párt közölte, hogy a jövőben sport-manifesztációk fogják kiegészíteni a pártkongresszust. Hitler rámutatott arra is, hogy Németország újjászülött, hála a nemzeti szocializmusnak, majd élesen támadta a szovjeteket és a bolsevizmust. Végül mindenkit felszólított, hogy álljanak készen bármilyen áldozatra.

Az angol sajtó magatartása a nürnbergi kongresszussal szemben erős fényt vet a közvélemény felfogására és következtetnére enged arra, hogy milyen álláspontot fognak tanúsítani a hivatalos fórumok. A lapok élesen elítélik azt a nyelvezetet, amely Európa felosztásának célját követi, hogy alkalmat nyújtsanak „a német dominanciára”. A Times, amely eddig az angol-német közlekedést szorgalmazta, szigorúan támadja a kongresszust, rámutatva arra, hogy a kommunista veszélyre való hivatkozás emlékeztet a „sárga veszedelemre”, amit hajdan a császár jelentett be. Nyilvánvaló azonban, hogy Németország a francia-szovjet paktumot igyekszik lerombolni, azonban a jelen pillanatban lehetetlen feltételezni, hogy Németország valamelyik szomszédja saját paktumait megfogja semmisíteni, hogy Németországhoz kösse magát.

Ilyen értelemben irnak a többi londoni lapok is.

A Sunday Chronicle egy német személyiséggel közöl intervjút, aki szerint egyenesen butaság azt hinni, hogy Németország háborút akar Oroszországgal. Nincsen sem anyagi, sem lelki felkészültsége Németországnak ilyen viszályra. Bármilyen kitűnően vagyunk felfegyverezve a védelemre. Németország nem indíthat és nyerhet meg egy háborút. — Hivatalos körök ezt az intervjút úgy tekintik, hogy hivatalos van az angol sajtó és közvélemény nyugtalanítását lecsillapítani.

A News Chronicle felteszi a kérdést: hogyan leheztéses fenntartani az európai békét, ha Oroszországnak és Németországnak állandó ellenségeskedésben kell élniük?

Az Evening Standard (Washington) azt írja, hogy az amerikai nemzetnek a kommunizmussal szembeni averziója ellenére meg lehet érteni azt az „elkerülhetetlen háborús reakciót”, amit a Führer beszéde Oroszországnak fog kelteni. A lap szerint ez a háború „a világ végét fogja jelenteni”.

Végül az amerikai lapok egyöntetű véleménye szerint, ellenére azon óhajának, hogy semleges maradjon, az amerikai közvélemény élesen kikel Németország magatartása ellen.

A francia sajtó reakciója a nürnbergi kirohanásokra

Párizs, szeptember 15. (Rador.) Hitler tegnapi beszéde hosszú kommentárok tárgyát képezi a sajtóban is. Az Echo de Paris-ban Pertinax megállapítja, hogy Hitler nürnbergi opportunizmussal télt frázisaiból a hódítás vágya világlik ki. Az Excelsior szerint a birodalom magabiztos és szeretné látni, amint egész Európára kiterjed a láng, amely Spanyolországot emészt. Ha a nyugati demokráciák szétarabolódnának, könnyű lenne Németországnak kis költségekkel végrehajtani a bolsevistaellenes keresztshadjáratot, ami biztosítaná számára az európai egyeduralmat.

Németország el akarja szabotálni a lacornai értekezletet

Londoni jelentés szerint londoni német körök megerősítik azt a hírt, hogy az angol külügyminiszteriummal tudatták Berlinből, miszerint az október 1-i dátum túl korai a lacornai értekezlet megtartására. A német kormány azt hiszi, hogy nehéz időpontot ta-

lálni az értekezlet megtartására, tekintettel a spanyol eseményekre és a Népszövetség zsúfolt programjára. Másrészt Olaszország is hasonló választ adott, de Londonban azt hiszik, hogy amíg Olaszország elvben kedvez ennek az összejövetelnek, a birodalom nemcsak a dáumot, de az összejövetelt sem tartja megfelelőnek. Németország októbert jelölte meg megfelelő dátumként, de a kancellár programja az európai problémák összességét öleli fel és nem egy korlátozott programot, mint a rajnai-paktum ügye.

„A hitlerista birodalom nemcsak Európa békéjét, de a demokratikus szabadságokat is fenyegeti.”

Párizs, szeptember 15. (Rador.) Archimbaud, a radikális-socialista párt alelnöke tegnap Saint-Dizierben beszédet mondott, amelynek során a francia külpolitikával kapcsolatban ezeket mondta.

„Nem a zsidók, hanem a német militarizmus segítette hatalomra Oroszországban a szovjetet”

A zsidó világgongresszus tiltakozása a nürnbergi rágakaim ellen

Genf, szeptember 15. A Rador távirati iroda jelenti: A zsidó világgongresszus végrehajtóbizottsága közleményt adott ki, amelyben tiltakozik a nürnbergi kongresszuson indított fenyegető és becsmérlő kampány ellen, amelyet a német kormány több tagja kezdeményezett az egész világ zsidósága ellen. A közlemény szerint nem a világ zsidósága, hanem a háborúalatti német militarizmus kedvezett a bolsevizmus-

„Készen kell állanunk arra, hogy harcoljunk a békéért és ezért Németországot meg kell akadályozni abban a próbálkozásában, hogy megzavarja a rendet. Meg kell erősítenünk szövetségünket Szovjetországgal, mivel egyazon ellenségünk van.”

A hitlerista birodalom nemcsak Európa békéjét, de a demokratikus szabadságokat is fenyegeti.

A béke és Franciaország érdekében meg kell egyeznünk Alpokontuli szomszédunkkal is. Ugy véljük, hogy az utóbbi hónapok ellentéteinek el kell tűnniük. A német fenyegetés elég súlyos ahhoz, hogy a mult veszekedéseire fátályt boríthassunk.”

Archimbaud ezután méltatta Daladier hadügyminiszter azon intézkedéseit, amelyek célja Franciaországot biztosítani a hitlerizmus váratlan támadása ellen és amelyek hivatottak az ország biztonságát teljessé tenni.

A zendülők meg akarták gyilkolni Azana elnököt

Huesca körül újabb nagyszabású harcok várhatók. A felkelők jelentése szerint újra bombázták Madridot. Madrid szerint Jaca körüli megverték a zendülőket

A spanyol polgárháború frontjairól legújabbban érkezett jelentéseink a következők:

Jaca körül megverték a zendülőket

Barcelonából azt jelentik, hogy a zendülők Saragossából erősítéseket kaptak, melyek marokkói és idegenlégió-különítményekből állanak. Ezeket a huesi frontra küldik. A katalán haderők parancsnoksága azt állítja, hogy egy zendülő hadoszlopot Jaca felé visszavonulóban nyolcórán harc után megverték. A zendülők negyven sebesültet hagytak hátra.

A tengerparti szakaszon tegnap különösebb esemény nem történt. Az ellenfelek csapataik átcsoportosításával vannak elfoglalva és San Sebastian környékén sem történtek újabb haditények. Itt a kormány csapatok részéről állítólag 40 ezer ember készül védeni Bilbao. A nagy biszcayai kikötőt a nemzeti felkelők támadásával szemben. A kormány-milíciában résztvevő baszk bányászok továbbra is a fogva tartott hat-száz tusz kivégzésével fenyegetőznek.

Moszkvai jelentés szerint a spanyolor-

szági asszonyok és gyermekek élelmiszerekkel való ellátása érdekében, indított kampány, amit a kézműipari munkások kezdeményeztek, egész Oroszországban terjedőben van.

Egyidejű madridi jelentés szerint Rosenberg madridi szovjetkötet tegnap megjelent Cabellero miniszterelnöknél, akivel közölte, hogy az orosz munkásság 500 ezer fontot gyűjtött össze a spanyol népfőnt harci céljaira, amely a spanyol kormány rendelkezésére áll.

Trotzkij nem akar letelepedni Katalóniában

Tegnap Oslóból érkezett jelentések arról számoltak be, hogy Trotzkij a katalán kormánytól Barcelonában való letelepedésre kért és kapott engedélyt.

Újabb oslói jelentés szerint Trotzkij környezetében cáfolják azt a hírt, hogy Trotzkij le akarja telepedni Katalóniában. Több barátja ugyan tett ilyenértü javaslatot, de ő nem fogadta el.

A zendülők újra bombázták Madridot!

A lacornai rádióállomás híradása szerint tegnap este a zendülők repülői ismét

bombázták a madridi belügyminisztérium és hadügyminisztérium épületeit. Az északi fronton a kormánycsapatokat visszaverték Guadarrama környékén, Asturiában pedig körülzárták őket a Cuevastól délre lévő stratégiai pontok elfoglalásával.

A la corunai rádió későbbi jelentése szerint a zendülők meghódították Cobnuna és Grados helyiségeket, a kormány igen fontos stratégiai pontjait. Egyébként a nemzetközi Vörös Keresztnek a spanyol határra érkezett kiküldöttjeit a burgosi kormány nevében bizottság fogadta.

Hendaye-i jelentés szerint a burgosi kormány felszólította a Bilbaóban tartózkodó idegeneket, hogy estig hagyják el a várost, mivel azt bombázni fogják. Több francia területre menekült spanyol alattvaló tér vissza a napokban Irumba, Behobiába és Fontarabiába.

A „tradiciónális monarchiát” akarja visszaállítani Mola tábornok

Mola tábornok ma reggel mondott beszéde során kijelentette, hogy a zendülők célja Spanyolországból erős és katolikus országot alkotni. Spanyolország számára jelentőségeltjes helyet kérik Európában. Nem fogják eltűnni sem a nemzetközi elszigetelést, sem a külföld beavatkozását. A tradicionális monarchia az egyetlen rezsim, amely az autonomista problémák igazi megoldását tartalmazza.

Madrid, szeptember 15. A hatóságok összeesküvést lepleztek le. Több a zendülőkkel rokonszenvező egyén meg akarta gyilkolni Azana elnököt.

Bécs, szeptember 15. (Rador.) A hatóságok több letartóztatást eszközöltek egy titkos társaság tagjai sorában, akiket azzal vádolnak, hogy Spanyolországban akartak fegyvereket csempészni.

LEGUJABB SPORT

Erdős Lili nyerte a klubközi teniszverseny nőiegyes szombat

Cluj, szeptember 15. (Az Uj Kelet tud.) Kedden délután játszották a Haggibor-pályán a zsidó sportegyesületek teniszcsapatversenye alkalmával rendezett egyén: verseny női egyes számú döntőjét. A döntőt ugyanis az idő előrehaladottsága miatt 1:1 szett és 3:3 gémállásnál Erdős Lili és Schwartz Klári felbeszabították. A két haggiborista igen érdekes küzdelem Erdős Lili győzelmével végződött, aki karriérista, Schwartz Klári ellen megérdemelten nyerte a harmadik szettet 6:3 arányban és ezzel a női egyes első helyére került.

Az ifjúsági verseny döntőjét Simon József Haggibor nyerte 6:1, 8:6 arányban Weisz II ellen.

2400 hasáb, 1200 oldal, 35.000 cím-szám, 2000 szövegtérkép a most megjelent teljes, új, egykötetes

Révai LEXIKON

32 lemezmellettel, 20 egészoldalas színes térképpel, rendkívül erős kötésben. Azonnal rendelve 480 lej, később 600 lej

Lepage-nál Cluj

Postán utánvétellel.

FRANKESTAS Könyv- és Lapkiadó E. F. Nyomdáca Cluj, Strada Baron L. Pop 18. Telefonszám: 8-81.

CENZURAT